

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
Pohjoisen puolesta – maailmaa varten

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Rakenteellinen vammaissosiaalityö ja hyvinvointialueet

- Mari Kivistö, Lapin yliopisto
- Oona Lipponen, UEF
- Marjatta Martin, Lapin yliopisto
- Jari Lindh, Lapin yliopisto
- Merja Tarvainen, UEF

**Rakenteellisen
vammaissosiaalityön
tietoperusta ja -käytännöt
hyvinvointialueilla**

TUTKIMUSHANKE

Puheenvuoron sisältö

- Rakenteellisen vammaissosiaalityön lähtökohtia
- Aihepiiriä koskevaa aiempaa tietoa
- RAVATTI-hankkeen lähtökohdat ja tarkoitus
  - RAVATTI = Rakenteellisen vammaissosiaalityön tietoperusta ja -käytännöt hyvinvointialueilla
  - VTR-rahoitus 2023–2025 (VN/9739/2023)
  - Tutkimushankkeen työpaketit (TP1–TP3)
- Loppukoonti
- Keskustelu

Rakenteellisen vammaissosiaalityön lähtökohtia 1/2

- Rakenteellinen sosiaalityö on sosiaalihuollon lakisääteinen tehtävä (SHL 7 §).
- Rakenteellinen sosiaalityö tapauskohtaista sosiaalityötä laajempi näkökulma yksilön ja yhteiskunnan suhteeseen, ml. palvelujärjestelmä
  - sosiaalityön yhteiskunnallinen kaksoissidos (Pohjola 2011): autetaan yhteiskunnassa heikommassa asemassa olevia JA vaikutetaan eriarvoisuutta tuottaviin yhteiskunnallisiin rakenteisiin.
- Rakenteellinen sosiaalityö on ajallista (Pohjola, Laitinen & Seppänen 2014), tässä ajassa rakenteellinen vammaissosiaalityö linkittyy mm:
  - ➔ YK:n vammaisyleissopimukseen, vammaispalvelulain uudistumiseen, hyvinvointialueisiin uutena toimintaympäristönä, niukentuneeseen talouteen, vallitsevaan asenneilmastoon jne.
  - ➔ vammaisuuden tietoperustaan ja vammaisuuteen liittyviin tietokäytäntöihin yhteiskunnassa ja palvelujärjestelmässä
  - ➔ vammaisten ihmisten osallisuuden edistämiseen yhteiskunnassa.

Rakenteellisen vammaissosiaalityön lähtökohtia 2/2

- Sosiaalityön kansainvälinen määritelmä
  - sosiaalityöllä edistetään *yhteiskunnallista muutosta* ja kehitystä sekä ihmisten ja yhteisöjen *voimaantumista ja valtaistumista*
  - sosiaalityössä työskennellään ihmisten ja *rakenteiden parissa* hyvinvoinnin lisäämiseksi
- Sosiaalihuoltolaki
  - rakenteellisella sosiaalityöllä *on huolehdittava* sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä hyvinvoinnin edistämiseksi (7 §)
- YK:n vammaisyleissopimus
  - korostaa vammaisten ihmisten oikeutta täysimääräiseen ja tehokkaaseen osallisuuteen yhteiskunnassa (*mahdollisuuksien yhdenvertaisuus*) (3. artikla)
  - edellyttää tiedon kokoamista yleissopimuksen soveltamiseksi (31. artikla)
- Vammaispalvelulaki 675/2023
  - tarkoituksena toteuttaa vammaisen henkilön *yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa* (1 §)

Aihepiiriä koskevaa aiempaa tietoa

- Rakenteellisen sosiaalityön käytännöt vielä vakiintumattomia (Närhi ym. 2023)
  - vaikka rakenteellinen sosiaalityö lakisääteistä ja kansallisen kehittämisen piirissä
  - rakenteellisen sosiaalityön tulisi olla osa työtehtäviä (Kallio ym. 2023), mutta käytännössä sitä usein tehdään muun työn/yksilökohtaisen asiakastyön ohessa
- Rakenteellisessa sosiaalityössä korostuu tietotyön näkökulma (SHL 7 §; Pohjola 2011)
  - mutta tietotyö keskittynyt enemmän tiedon tuottamiseen kuin tiedolla vaikuttamiseen
  - ja enemmän palvelujärjestelmän kehittämiseen kuin yhteiskunnallisten rakenteiden muuttamiseen
  - kansallisessa kehittämisessä rakenteellinen sosiaalityö kytketty vahvasti tietojohdantamiseen
- Rakenteellista vammaissosiaalityötä tehdään vähän tai vaihtelevasti (Liukko ym. 2022)
  - vammaispalveluiden ammattilaiset eivät ole kokeneet rakenteellisen sosiaalityön kuuluvan selkeäksi osaksi työtehtäviään ja työn kuormittuneisuus/kiire estänyt sen tekemistä (Laisi ym. 2016)
- Kuitenkin juuri vammaiset ihmiset kokevat paljon rakenteellista syrjintää
  - erilaiset rakenteet (asenteet, sosiokulttuuriset tekijät, institutionaaliset toimintakäytännöt jne.) asettavat vammaisia ihmisiä marginaaliin

RAVATTI-hankkeen lähtökohdat

- Taustaksi: rakenteellisen vammaissosiaalityön tutkimusta erittäin vähän
- Ytimenä vammaisuuden tietoperusta: eri käsite- ja tietoperustat tuottavat erilaisia näkökulmia vammaisuudesta → vaikutukset yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän sekä ihmisten elämän tasoilla
  - Esim. missä määrin vammaisuus liittyy yksilön toimintarajoitteisiin, joihin pyritään vaikuttamaan esim. kuntoutuksella ja joita kompensoidaan palveluilla VAI
  - Ilmiö, joka syntyy yksilön ja hänen ympäristönsä ja yhteiskunnan välisessä suhteessa, johon pyritään vaikuttamaan ympäristön ja yhteiskunnan esteitä poistamalla
- Havainto: yhteiskuntatieteellisen vammaistutkimuksen ja rakenteellisen sosiaalityön näkökulma yksilö-yhteiskunta-suhteeseen + em. tietonäkökulman tutkimusrelevanssi
- Tavoite: tunnistaa ja jäsentää rakenteellisen vammaissosiaalityön tietoperustaa ja -käytäntöjä hyvinvointialueuudistuksen myötä muuttuvassa toimintaympäristössä.
→ Tehdä näkyväksi vammaisten ihmisten osallisuutta ja oikeuksia vahvistavaa rakenteellista sosiaalityötä. Kolme tutkimusnäkökulmaa →

RAVATTI-hankkeen työpaketit (TP)

- **TP1: Tieto ja tietäminen rakenteellisen vammaissosiaalityön alueellisissa käytännöissä**, Lapin yliopisto & UEF: yliopistonlehtori Mari Kivistö & tutkija Oona Lipponen. Sosiaalityön professionaalinen näkökulma
  - Vammaissosiaalityön osallisuusryhmäaineisto ja sosiaalityöntekijöiden fokusryhmäaineisto
- **TP2: Institutionaalisen vaikuttamistoiminnan ja -tiedon käytännöt ja kehittämistarpeet hyvinvointialueilla**, Lapin yliopisto: yliopistotutkija Marjatta Martin & yliopistonlehtori Jari Lindh
  - Sosiaaliasiavastaavien ja vammaisneuvostojen vaikuttamistoiminnassa syntyvät dokumentit
- **TP3: Rakenteellisen vammaissosiaalityön tarpeet ja toiveet vammaisten ihmisten kokemina**, UEF: Lipponen & Tarvainen
  - Elämänkululliset aineistot sekä tulevaisuusvisioita Kirje tulevaisuudesta -menetelmällä

Lopuksi

- Rakenteellinen vammaissosiaalityö voi osallistua hyvinvoinnin strategiseen kehittämiseen sekä palvelujärjestelmän kehittämiseen → esim. asiakkaan arjen kannalta toimivammat palvelukokonaisuudet
  - Myös sote-integraatio vammaisten henkilöiden sekä vammaispalvelujen näkökulmasta. Huom. kaikki vammaiset ihmiset eivät käytä vammaispalveluja.
- Eri näkökulmien vuoropuhelu:
  - Vammaisten ihmisten osallisuuden ja osallistumisen vahvistaminen yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän eri käytäntöjen tasolla, ml. palvelujärjestelmän kehittäminen
  - Vammaissosiaalityön professiolle ja ammattilaisille mahdollisuus osallistua aktiivisesti vammaisuuteen liittyvään tietotyöhön

Lähdeluettelo

- Kallio J, Jaakola A-M, Blomberg H & Kroll C (2023) Wind of Change? Social work students` policy engagement and career preferences in Finland. Social Work Education 43 (6), 1590-1608.
- Laisi, N & Lappalainen, T & Vauramo, M (2016) Selvitys vammaispalveluiden sosiaalialan ammattilaisten näkemyksistä. Helsinki: Invalidiliitto ry & Talentia ry.
- Liukko, E & Karjalainen, P (2021) Rakenteellisen sosiaalityön käytäntölähtöinen jäsenitys. Teoksessa E Liukko, H Muurinen, T Kokkonen & V Santalahti (toim.) Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 75–81.
- Mullaly B & Dupré M (2019). The New Structural Social Work: Ideology, Theory, and Practice. Oxford: Oxford University Press.
- Närhi K & Kannasoja S & Kokkonen T & Rantamäki N & Ruonakangas S (toim.) Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa. Jyväskylä: Sophi.
- Pohjola A (2011) Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa A Pohjola & R Särkelä (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 207–224.
- Pohjola, A & Laitinen, M & Seppänen, M (2014) Rakenteellisen sosiaalityön jäsentyminen. Teoksessa A Pohjola, M Laitinen & M Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Kuopio: UNIpress, 281–294.
- UN CRPD 2006. Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). [YK:n vammaissopimus] <https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf> (Luettu 24.9.2024)

Hankkeen tutkijoiden blogikirjoituksia

- Kivistö, Mari & Tarvainen, Merja & Martin, Marjatta & Lipponen, Oona & Lindh, Jari (2024) Rakenteellisen vammaissosiaalityön käytännölle ja tutkimukselle on tarvetta. Sosiaalityön tiedeblogi <https://sosiaalityontiedeblogi.home.blog/2024/05/23/rakenteellisen-vammaissosiaalityon-kaytannolle-ja-tutkimukselle-on-tarvetta/> (Luettu 2.9.2024)
- Lipponen, Oona (2024) Millaista voisi olla kriittinen ja radikaali vammaissosiaalityö ja sen tutkimus? <http://sosiaalityontutkimuksenseura.fi/Ajankohtaista?id=202> (Luettu 2.9.2024)

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
Pohjoisen puolesta – maailmaa varten

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kiitos!

**Rakenteellisen
vammaissosiaalityön
tietoperusta ja -käytännöt
hyvinvointialueilla**

TUTKIMUSHANKE

uef.fi

Keskusteluun:

- Millainen on rakenteellisen sosiaalityön kehittämisen tilanne?
- Millaisia mahdollisuuksia ja haasteita rakenteellisen sosiaalityön tekemisessä voi olla?
- Keinot ja työmenetelmät?
- Mitä ajatuksia erityisesti vammaisuuden osalta?
- Esim. vammaisuus rakenteellisena kysymyksenä

